

Пурнӑҫ ҫулӗ ӑна унталла та, кунталла та туртатӗ. Тӑхӑр вунна ҫитрӗ ӗнтӗ, ҫаплах хӑш ҫулӗ ырӑраххине пӗлмест. Иккӗшӗнпе те харӑсах утма тӑрӑшатӗ, мӗншӗн тесен хӑй такӑрлатакан чунран кӑмӑллатӗ. Педагог пулас ӗмӗтпе Патӑрьелти педагогика училищинче, Чӑваш патшалӑх педагогика институтӗнче /халӗ университет/ вӗреннӗ. Шкул ачисене ӑс панӑ, И.Н.Ульянов ячӗллӗ Чӑваш патшалӑх университетӗнче журналистсем хатӗрлессине пуҫарнӑ. Нумай ӗҫлет-и вӑл кунта, сахал-и?

Тусӑма, Муркаш район пикине Татьяна Раевскаяна, сӑмах паратӑп. Журналистика факультетӗнчен вӑл пӗлтӗр вӗренсе тухрӗ.

- Иван Яковлевич профессор ҫинчен эпӗ хӑйӗнпе тӗл пуличченех нумай илтнӗ. Таса кӑмӑл-туйӑмлӑ, ырӑ та ӑшӑ чун-чӗреллӗ ҫын вӑл. Ара, пирӗн пӗтӗм ҫемье ун патӗнче вӗреннӗ. Аннем Ирина Валентиновна Шетмӗпуҫ шкулӗнче чӑваш чӗлхипе литератури вӗрентет. Мӑн akka Галина Ендерова Шупашкарта тӗплӗннӗ. Аппам Марина Казакова Мускавра вӑй хуратӗ. Професси пӗлӗвӗ илме вӗсене виҫӗҫӗне те Иван Яковлевич пулӑшнӑ. Ун патӗнче ӑс пухнисен шутӗнче пирӗн ҫемьерен эпӗ тӑваттӑмӗш пултӑм.

Чӑнах та, кама кӑна вӗрентсе кӑларман-ши профессор? Миҫе журналиста аслӑ ҫул ҫине кӑларман?

- Пурнӑҫпа тан утма тӑрӑшӑр, тавра курӑма куллен анлӑлатӑр. Мӗн пӗлнипе ан ҫырлахӑр, ҫӗннине шыраӑр. Журналистан темӗн ҫинчен те ҫырма пултармалла, ҫынсемпе пӗр чӗлхе тупма пӗлмелле, - ҫапла каласа ӑсататӗ Иван Яковлевич вӗренсе тухакансене. Факультетри вӗрентӗ ӗҫне ӑслӑлах тӗпчевӗпе тачӑ ҫыхӑнтаратӗ. «Чӑваш АССРӗнчи ӗҫялкорсен массӑллӑ рейчӗсем» /1983/, «Чӑвашсен малтанхи публицистчӗсем» /1987/, «Чувашскому книжному издательству - 75 лет» /1995/, «Зарождение, развитие публицистики и журналистики в Чувашии» /1999, тепӗр авторпа пӗрле/ кӗнекесене студентсем те, ытти вулакан та ырласа кӗтсе илчӗҫ. Профессор аслӑ ҫутта кӑларуҫӑ Иван Яковлев пултарулахне пайтах тӗпчӗрӗ: «Литературно-публицистическая деятельность чувашского просветителя И.Я.Яковлева» /1980/, «И.Я.Яковлев - публицист» /1990/, «Публицистика на службе чувашскому народному делу» /2003/, «Свет яркой звезды» /2008/ тӗпчевӗсем патриарх пултарулахне тӗплӗнрех пӗлме май пачӗҫ. Ҫакна та палӑртмалла: «Зарождение, развитие публицистики и журналистики в Чувашии», «Литература еӗпе редакцилесси: практикум», «Верно служило ему и перо», «И.Я.Яковлев - публицист», «Чӑвашсен малтанхи публицистчӗсем» тӗпчевсене вӗренӗ кӗнекисем тесе шутламалла.

Иван Яковлевич тѣпчев ѳсне студентсене те явѳстарать. Акѳ нумаях пулмасть Марина Краснова студенткапа пѣрле «Верно служило ему и перо» тѣпчев пичетлесе кѳларчѣ. Т.Н.Николаев-Хурин публицистикари еткерѣ җинчен вѳл. Ку тѣпчев 1906-1907 җулсенчи «Хыпарѳн» политика суламѣ җине урѳхларах куҗпа пѳхтарать.

Ѓсчах җак кунсенче «Литература тѣрѣслевѣ» дисциплинапа лекцисен конспекчѣсене пичетлеме тѳратрѣ. Ку кѳларѳм җывѳх вѳхѳтрах вѣренѳ кѣнеки пулса тѳмалла. «Публицистикапа илемлѣ литература чѣлхине вѳйлатмалли мехелсем» брошюра хайласси вѣҗленсе пырать. Ѓсчах ертсе пынипе студентсем чѳваш журналистикин историйѣн хрестоматине пичетлеме хатѣрлеҗсѣ.

Ѓсчах чунѣ ѳслѳлѳх сунталне туптассипе җырлахман. Илемлѣ литература енне те туртѳннѳ. Яшлѳх җулѣсенче вѳл юрату җаврѳмѣсем хайланѳ, фронтри окопсенче тамаланѳ сѳвѳсенче тѳшмана парѳнтарассине мала тѳратнѳ, җѣнтерѳ парачѣ пуласса шантарнѳ.

Вѳрҗѳ хыҗҗѳн вара темиҗе җуллѳха тѳлмач ѳсне кѳлѣннѣ. Студентсемпе пѣрле тутар писателѣн Кави Наджмин «җурхи җилсем» романне чѳвашла куҗарса пичетленѣ. Николай Котышѳн «Чайка» хайлавне куҗарса Валентина Терешковѳна парнеленѣ. Йывѳр пулсан та Лев Толстойѳн трилогине чѳвашла куҗарса «Ача чухнехи. җамрѳклѳхпа яш ѣмѣр» ятпа пичетленѣ. Калавсем те хайланѳ. Вѣсене «җыхман җапѳ шѳпѳр мар», «Юратусѳр телей җук» кѣнекесенче кун җути кѳтартнѳ. «Вѣсем виҗҗѣн җеҗ юлчѣҗ» романѳн икѣ кѣнеки виҗѣ хут пичетленчѣ ѣнтѣ. Виҗҗѣмѣш кѣнекин уйрѳм сыпѳкѣсем пичетре курѳнкалама пуҗларѣҗ. Автор вѳрҗѳ вучѣ витѣр тухнѳ. Умѣр тѳршшѣпех халѳхра җѳрекен халапсене пуҗтарса җырчѣ. Вѣсем «Пѳлхар-чѳваш паттѳрѣсем» ятпа лавккасен җѳлѣкѣсем җине паян-ыранах тухса выртѣҗ. Автор икѣ кѣнекине вырѳсла куҗарса пичетлеме ѣмѣтленет.

Лидия Филиппова. Газета «җамрѳксен хаҗачѣ». 2013. 25 января.